

הסרת כתמים מן הבגדים - שיעור 181

I. אם מותר למלצר (waiter) נכרי לכבס במים הכתם שהוא גרם להיות בבגדי האורח בסעודת שבת עיין בבה"ל (רע"ו - ד"ה "לזכור") שנכרי שרצה לתקן נר של ישראל דהיינו למחוט (flick) הפתילה ונכבה בידו וחזר והדליקו דמותר דזה הוי כמו לצרכו של נכרי כיון שנכבה בידו אבל לבקש לא"י למחוט בודאי אסור וצ"ע אם מותר לומר לנכרי לתקן טעתו ודעתי דאינו מותר

II. אם מותר לומר לנכרי לעשות כבוס דאורייתא במקום שהוא חשוב כבוד הבריות

(א) עיין בשו"ת שואל ומשיב (מהדורא ד - ח"ג סימן פ"ו) דבליל יום הכפורים נכנס אחד לבית הכסא עם הקיטל ונטנף הקיטל בצואה והתיר ע"י נכרי כי גדול כבוד הבריות (צרכות י"ט) ונראה דמותר לומר לנכרי שייכבס את מקום הלכלוך גם באופן שיש בו איסור תורה ודברי השואל ומשיב הובאו להלכה בכף החיים (ש"ז - נ"ו) כ"כ השו"ע (ש"ז - ב) ולהתפלל בלא קיטל חשוב בושה וגם זה בהיתר כבוד הבריות

(ב) עיין בשער הציון (ש"ז - י"ז) שמביא הפמ"ג דמצדד דמותר לקטום הקיסם ביד כדי לחצות בו שיניו אם א"א לחצות בלא זה דקטימת הקיסם ביד (שינוי) הוא רק משום שבות וזה ע"י ישראל וכ"ש ע"י נכרי ואין להקשות דאין מתירים להוציא מת ע"י נכרי לרה"ר (ש"ח - ז צמג"ח) דאולי אין זה כבוד הבריות שנכרים יוציאווהו (עיין תקכ"ו) אמנם המ"ב (ש"ז - סקל"ו) התיר רק שבות דשבות במקום כבוד הבריות ואפשר שם אמורים כשאין בזה בזיון גדול ודברי השואל ומשיב בבזיון גדול

(ג) עיין בספר מלכים אומניך (דף רמ"ט) שכתב דיש לעיין כשעלה במזיד באילן דקנסוהו לא לירד ומה ההלכה כשצריך להתפנות האם יכול לירד מפני כבוד הבריות וכתב דבכה"ג יתכן שכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן של ירידה מהאילן ועיין במ"ב (ש"ח - סקל"ח) שכתב דגרף של רעי כגון רעי וקיא וצואה מותר לפנותו משום כבודו וממילא גרף של רעי הוא רק פרט בהיתר של כבוד לבריות כ"כ המחבר בספר טלטולי שבת (דף 261) ולכן כל דבר מיאוס כגון קליפות על השלחן וקיא על הבגד חשוב כבוד הבריות ולכאורה יש לו כל ההיתרים הנכתבים בפוסקים ואפילו כתם מאוס על קארפוט (carpet) יש בו כל ההיתרים של גרף של רעי וכבוד הבריות (וצריך שאילת חכם)

(ד) ועוד סניף להתיר עיין במ"ב (ש"ז - סקל"ד) שהביא דעת החות יאיר דבשעת הדחק גדול יש לומר לנכרי שיאמר לנכרי אחר שיעשה מלאכה ובשו"ת חתם סופר (ח"מ קפ"ה) כתב דדוקא שהגוי האחרון אינו יודע שעושה על דעת ישראל אמנם הפמ"ג (צמג"ח סוף רע"ו) כתב דהמתלוקת בין החות יאיר והבעל עבודת הגרשוני הוא דוקא שהנכרי השני יודע שעושה בשביל ישראל אבל אם אינו יודע לכו"ע מותר דאין נראה כשלוחו וכ"כ המשנה שכיר (סימן ע"ז) דמיירי גם שעושה עבור הישראל איברא המהרש"ג (ז - כ"ז ונ"ח) הקשה דאם הגוי השני יודע שהמלאכה היא לצורך ישראל למה יהיה מותר להנות דאי שרית ליה אתי למימר ליה בפירוש שיעשה לו מלאכתו ולכן המבשל בשבת בשוגג מותר

להנות בשעת הדחק דליכא למיחש דאי שרית ליה להנות דיבשל בידיים משא"כ כאן ואולי במקום צורך גדול יש לסמוך על המקילין באיסור דרבנן וע"ע במ"ב (ש"ז - י"ח) איברא יש כאן ספק ספיקא לאיסורא אפשר אמירה דאמירה אסור ואת"ל דמותר אפשר רק באופן שאינו יודע שהוא עושה כשביל ישראל אבל יותר נוטה להתיר משום אולי אפילו ע"י ישראל יש להתיר איסור דרבנן בכבוד הבריות וכ"ש ע"י נכרי וכ"ש ע"י אמירה דאמירה

III. אם ההיתר של אמירה דאמירה נאמר גם באומר לקטן שיאמר לגוי עיין

במלכים אומניך (דף ר"ח) שהביא כמה ראיות דמותר

1. עיין בתוספות (שנת קכ"ז. ד"ה "משקה") שלמד היתר הנאה ממעשה קטן דמותר להנות ממפתחות להשתמש בהם בשבת (יצמות קי"ד. מעשה שנאבד מפתחות והביא שם קטנים ליטיילו התם דאי משכח להו מייתו להו) ולכן מותר לרחוץ ידיו ורגליו במים שהובא נכרי באיסור דשני הדינים שוים

2. עיין בבה"ל (שכ"ה ד"ה "חינו יהודי") דחש"ו שמילאו מים לצורך עצמם מותר לישראל להנות מהם עד מוצ"ש כמו בנכרי

3. עיין באשל אברהם (נוטעלטש שי"ז - ז) דמותר לומר לתינוק שיאמר לנכרי דיש מתירין באמירה דאמירה אבל מ"מ צ"ע בכל זה דנחשב כאילו מספה אמירה לנכרי בידיים ועיין בבה"ל (שמ"ג ד"ה "מד"ס")

IV. אם יש להתיר דרך רמז לנכרי עיין במג"א (ש"ז - סקל"ח) והמ"ב (סקע"ו) דמותר

לישראל לומר לנכרי הנר אינו מאיר יפה או שאינו יכול לקרות לאור הנר ועיין במ"ב (ש"ז - סקנ"ו) דאם האגרת היא חתומה אומר לא"י שאינו יכול לקרותו כ"ז שאינו פתוח אמנם המ"ב (ש"ז - סקי"ח) כתב דאפילו באופן דיש להתיר רמיזה מ"מ לא יהנה הישראל מאותה מלאכה עד אחר השבת כדין א"י שעשה מלאכה לצורך ישראל אי נמי מיירי בדבר שאין גוף הישראל נהנה ממנו ולכן הרי ההיתר של רמיזה וגם אמירה דאמירה מיירי רק באופן שאין הנאה ישירה (direct) בשבת (מ"ב ש"ז - סקד"ז) ולכן בנידן דידן יש לחשוב אם כיבוס בבגד מהכתם הגדול חשוב הנאה ישירה או לא אמנם זה דוקא בלא היתר של כבוד הבריות אבל גדול כבוד הבריות דיש מתירים ע"י ישראל איסורי דרבנן

V. לומר לשני נכרים שיעשו מלאכה דאורייתא באופן שכל אחד יכול

לעשותו לבדו שגם לישראלים אין בו רק איסור דרבנן עיין במלכים אומניך (דף קג"ז) דאין זה חשוב שבות דשבות שהביא דעת המקור חיים שדעתו נוטה בשנים שעשו דפטורים אינו אלא מחטאת מ"מ איסור תורה מיהא איתא ונחשב רק שבות אחד אבל מ"מ הפמ"ג הנ"ל התיר אפילו שבות ע"י ישראל במקום כבוד הבריות ובכל זה צריך שאלת חכם

זכות ההפסד י"י לרפאל שלימה להחלה ארס בת אלשה צ"ל בתקן סאר חלוי סארע אלע